

Gustaf Adolf Johansson Dubblett

ACC. N.R. M. 1595.

Ostergötland
Västervik
V. Husby

Folksägning.

af Gustaf Adolf Johansson, trädgårdssarbetare,
Persgatan 5, Norrköping, född 1872, 27/12 i W Husby
socken, Östergötland.

Gistaf Andersson Kvick, f.d. gardist vid hästgardet,
och f.d. sjöman samt sadelmakare, född 1850, St. Yxhammar,
Norrköping, berättade vid ett kortare samtal.

Sjöfolket vill, förr åtminstone, ej gärna börja att
segla på en fredag.

Sjöormen och sjörå är bara fantasier.

Jag har som sadelmakare vandrat genom de tre Skandinaviska landen och Finland. Finnarna kan trolla. Men det blev för vidlyftigt att omtala hur de gör. Men i Wiborgs län, där hade riktiga gamla Finspörten kvar, som bostäder, det var då den sköt Bobrikof, jag var i Finland.

En gång rymde jag från ett af Snås Fyans Walfångarfartyg, och gick på luffen, från Norge igenom Lappland, och åt bär i skogarna.

Lapparna är mycket Widskepliga. Som vandrande sadelmakare, kom jag en gång för en 35 år sedan, i sällskap mäd en 19 års yngling till Filipstad i Värmland, ynglingen tog krogflickan där i Filipstad i famn, och ville ge henne en kyss. Men

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

2

Flickan sa åten (han hade ej nått skägg) Att kyssa en karl,
utan skägg är som ej ha salt till ägg.

Förr gick i Norrköping med omnäjd det skämtsamma uttrycket
att flickan sa, Att kyssa en karl, som ej tuggar snus, är som
att kyssa en spädkalf. I regel var flickan arg på snustugg-
ning.

Min mor Kristina Charlotta, och hennes Mor min Mormor,
hade hört denna historia från Stockholm.

En Stockholmsdam, frågade på torget en flicka vad geddan
kostade mäd dessa rimmade ord, Hör du bondesnipa, Wad kostar
geddesnipa. Flickan svarade kvickt, Otta för de små, tolf för
de stora, Du Stockholms hora.

En dräng, sökte arbete på Motala varf i Norrköping under
dettas tillvaro där. Ingenören avvisade honom karskt med orden
Dra åt helvete, Drängen sade då, Men om de ej ha något arbete
åt mig där, får jag då komma igen hit och söka arbete. Ingenö-
ren började skratta, och drängen fick arbete på varfvet.

Arbetsförhållanden, på 1870 och 80 talen,
enligt min Far, och en mängd andras, berättelser, samt egen

2

3

4

erfarenhet, särskilt vid Hylinge gård i W Husby.

Arbetet började vid Hylinge kl 6 på morgonen men då skulle frukost vara intagen, kl. 10 hölls några minuters rast, kl. 12 till ett middagsrast, 5 em. en half timas rast, och 8 slut för dagen.

Wintertiden földes dagsljuset.

Öfriga gårdar 5 på morgonen, frukost 7 f.m. och för öfrigt som vid Hylinge.

Betinger gavs ofta vid Hylinge, och duktiga karlar kunde sluta den till 1, o. 3 på eftermiddagen.

Rättaren vid Hylinge då het Jansson, och gafs öknamnet hunsker, mycket råhet fans hos arbetsfolk och rättare, Svor ganska oerhört, Djuren misshandlades, Men arbeta kunde folket, som då de icke ännu hade självbindare, till hjelp vid skörden, utan säden togs mäd lie, Derimot fanns ångtryskverk och slättermaskiner.

Hos vissa bönder så ansågs tjenarna halft som familjemedlemmar, men fingo ofta under skördetid arbeta till 9 a 10, på kvällen.

Bostadsförhållandena vid Hylinge var delvis goda, delvis dåliga, kalla och rutna stugor, men de statare som bodde i dem kunde ha höns, och hade småland för trädgårdssalster.

Dessa stugor varo något moderniserae rygåsstugor, eller som de och kallades kruåsstugor, mäd stor spis höga trysklar, ett litet fönster, och ett större på gaflen.

Kaffe dracks, då som nu, men ej så fullt mycket, något söps också mest jultid. En juldag kom rättaren vid Hylinge den nämnda Jansson till en hiård Gädderstad, sjelf drucken, fan han ladugårdsskötarna druckna i ladugården. Han slog dem då, en af dem så han blef sängliggande. Någon rättegång om saken hördes aldrig af.

Danne Johan Jansson rättaren blef sjelf en gång liggande drucken på landsvägen vid Hylinge. Hans husbonde, arrendator af gården då, Ture Lybäck, en duglig jordbruksare, sedan arrendator af Björnsnäs, i Kvillinge socken, kom åkande, som folket visste, och arbetarna delade sig i två partier, ett som ville bärta rättaren av vägen, ett som ville låta Lybäck få se honom. Detta parti, fick sin vilja fram och Lybäck höll på att åka öfver sin druckne rättare.

Enda straffet blef dock en massa ovitt dagen derpå, och rättaresnorken som han kallades, då namnet hunsket ej användes földe sin husbonde till Björnsnäs. War duglig arbetsledare, men gick halffull halffa sommaren, ty Lybäck brukade hemtaga ett helt parti brännvin, och ge arbetarna, genom rättaren, en sup, vid ansträngande arbete, synnerligen under skörden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

6

7

ACC. N.R. M. 1595

Detts var vid Björnsnäs, Kvillinge, (slutet af 1880-talet) ty Hylinge öfvertogs af ägaren, Grefve Strömfält, som dels sjelf brukade en del, dels satte bort. [^]gårdarna var för sig, på arrende.

Under denna tid, slutet af 1880 talet in på 1890 talet var en patriakalisk regim rådande på Hylinge, och Grefve Fredrik Strömfält, aflägsnade icke ganla gubbar som länge tjent honom, från gården. Utan de fick sitt försorg och göra det de kunde.

Att det, i förening med stor arbetsduglighet, delvis och stor begåfning. Också var mycken råhet, hos arbetarna vid Hylinge i W Husby, på 1870-talet.

Wisor, en mängd anekdoter.

En hjelparpojke kallades Fredrik, en religiöst anlagd man, för saliger skinpälzen, han hade en skinpäls vintertid.

Hjelparpojkarna, överenskommo ett år att de en dag, skulle ljuga en löng. Den som lyckades ljuga och bli trodd, den största löngnen, han var styvast.

Husbonden Ture Lybeck, kallades för gubben, churu då rätt ung, i samtal privat för patron.

Men mycken nordisk kraft och stor arbetsduglighet fans hos denna arbetarstam. Och vintertid, då ved upphögs i Ulfvebo skogar i Ö. Ryds socken, så på 4 dagar högg dessa kraftiga karlar sina 6 famnar ved. Och hade då med söndagen, 3 fri-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

8

Dubblett

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

8

9

10

dagar.

Nedtecknarens af detta, Kusin Edvard Johansson, Wäggatan 12, Norrköping, Fabriksarbetare, född 1873 i ~~Wäggatan~~ socken vid Ö stambanan, Östergötland, till 25 års ålder lantarbetare, berättade.

Då han gick i skolan, så för honom omtalade en skolkamrat, att han hört, att Svartkonstboken kunde förvärffvas, om man bandt en Psalmbok under vardera foten, således trampade på Guds ord, gick 7 gånger runt en kyrka och blåste i Nyckelhållet uti kyrkdörren. Svartkonstboken kom då af sig sjelf och fäste sig på den personen, men, det gick icke sen att bli af mäden.

Edvard Johansson, ehuru icke vidskeplig såg dock i ~~Wäggatan~~ socken, då han körde i jorden, en liten gubbe, som ett barn i storlek, visa sig på åkern. Det märkliga är att Oxarna tycktes se något ovanligt, ty de tittade nyfiket åt gubben till.

Neskrivarens af detta gode Wän, Handlanden Walfrid Johansson, W St ~~Wäggatan~~ gatan 49, Norrköping, född 1884 i ~~Wäggatan~~ by Ödesköps socken, W Östergötland, sockens bonde, Walfrid Johansson har förut lämnat flera uppgifter om folktro i W Östergötland, och berättade d. 27/10, 1925.

Min Mormor, het Maria ~~Wäggatan~~, och född i ~~Wäggatan~~, Ödeshögs socken, 1834, och bott i socknen hela sitt lif. Hon

10

berättade för mig(hon dog 1912) att i hennes barndom var sed i by, att var Midsommarafhton svämma hästarna.

Det gick så till, att Midsommarafhton fördes byns hästar ned till Vättern, som ligger nära Vättern. Och med em lätt ryttare på ryggen, fick hästarna vada och simma i sjön, Detta kallades att svämma hästarna, och utfördes varje Midsommarafhton.

Derefter vidtog dans och lekar, Svämningen av hästarna ingick i Midsommaraftonens firande och ryttarna skulle vara snyggt klädda.

Efter döden fick hästarnas kroppar tjänstgöra som lockbete för vargar, som fångades i stora grupper. Hästköttet då åts ej. (Mormodern hörde i sin ordning till föregående släkten. I 200 år har Johanssons förfäder på mödernet spåras i dessa trakter) Fins ej någon död häst att tillgå som lockbete för vargar, så togs en tupp till det.

Johanssons Mormor påstod, att nyare tidens rörelser, och dessa med början i den frieligiösa rörelsen, förstörde det gamla bylivet, och Johansson sjelf tilllade att laga skiftet och byarnas ersättande med enstaka gårdar, dertill och gjort mycket.

Walfred Johanssons förfäder på Fädernet är från Småland och hans farmor var bondhustru i Sörby socken (således i Tranåstrakten). Hon omtalade denna barnhistoria för Johansson, syskon, då de ej ville tycka sig, och förlade den till

11

12

Sörby socken.

I denna socken var en flicka i tjenst, som gick otvättad och okammad. och slarvigt klädd. Inga föreställningar hjälpte. Men så, då flickan gick i skogen, och skulle mjölka korna, så dä i ett tätt snår, Otvättad, okammad, kom hit. Flickan blef förskräckt, gick hem, och nästa gång hon gick och skulle mjölka, var hon tvättad och väl kammad. Då sa det i samma snår, Tvättad och Kammad, ja vill ej ha dej. Då var flickan ej rädd längre.

Enligt vad jag G.A. Johansson hörde af min Mor och af andra personer, så på skämt kallades det då Lysning förkunndes, Att kontrahenterna, och företrädesvis den manliga parten, Ramlade predikstolen utför ja det kunde tilläggas att han bröt af sig båda benen.

Bruden skulle ge brudgummen bröllopsskortan, Jag har förut antecknat, i föregående anteckningar, att nu brukar när lyste Gullkrona brukas, Och egentligen skulle icke annat än brudar ha rätt att bära Gullkronan.

Den som vid vigseln, något drar sig från den andra, skulle först dö af brudparet.

Brudparet skulle visa sig för folket, som kom för sent att se bruden. Var det kväll, som det ofta var, då folk lediga från arbete, kom att se bruden, Så skulle brudparet visa sig i ett fönster mäd ljusbärare vid sidan, så folk kunde se dem,

12

13

14

Och ibland kunde brudparet gå ut på gården, företrädda af ett par eller flera ljusbärare, Och visa sig.

Jag har sjelf 1905, vid ett bröllop i Skummeln i W Husby, min födelsesocken, i Östergötland, buret ljus framför brudparet, då det gjorde en tur ut på gården och visade sig.

En brudtärna, bar det andra ljuset, och den samlade nyfikna folkskaran, fick se och beskåda brudparet. Några unga män af denna skara, aflossade skott, till brudparets ära, då på kvällen.

Min far tjänade något år hos en bonde i Linneberga, i Bankekinds, eller någon dess grannskap i Östergötland (har ej kartan framme nu). Denne bonde led af en besynnerlig fix idé, Att hans Mössa, faret åt Wästerängen, Titt och ofta frågade han sin omgifning om de sett mössan fara åt Wästerängen, Svarade de då. Rusthållaren har den på sig, då var alt bra.

Men om någon sade, ja han for åt Wästerängen, så sa bonden, Nej ja harna alt på mig. Äfven påhitt, som att det eller det skulle ovilkorligen göras eller icke få göras, kom han fram mäd, och en gång skulle han svälta ihjel. Alt för att bli salig. Men för öfrigt en klok och skarpsinnig man.

Då denne på en gång så kloke (han var styverst på alla sockenstämmor) och så vanskinnige man, skulle svälta ihjel sig, så skickade hans familj efter prästen. Denne kom, upmande Olle,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

15

16

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

om jag mins rätt hette bonden så) att äta, Men Olle sa att då blef han ej salig.

Prästen tog saken lungt, lät bonden ligga utan att vidare tiltala honom, men lät husfolket tillaga den mäst retande mat som kunde tänkas.

Då den var färdig, så satte de fram den för prästen, som i Olles åsyn, men utan att uppmana honom att äta, sjelf började åta, Detta blef Olle för öfvermäktig så han frågade prästen, Tror kyrkhärn att ja blir salig om ja äter, ja vist, blir Olsson det, svarade prästen, Och Olle upp, åt i sällskap mäd prästen och var fult klok, ja skarpsinning.

Folkminnen d. 8.11. 1925

A Pettersson, kusk vid Marielhof, Drothems socken, född i Wiggeby Skånberga socken 1864, båda gårdarna nära Söderköping. Petterssons hustru hade tjänat under Sverkersholm, i Ringarums socken. Och berättade de samfält.

Wid färd att döpa barn, skulle barnet bära på sig Dop en slant, invirat i ett psalmboksblad. Före dopet skulle barnet ha stål i linden, Och äfven modern ha stål på sig.

Modern skulle icke gå ut, i egentlig mening, förr än hon gått i kyrka.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

17

Stål

Kyrkogång

Dubbblett

ACC. N.R. M. 1595

Fruntimmer och karlar, satt i kyrkorna på var sin sida, går-darna hade var sina bänkar, Och då det ringde samman så lyfte kar-larna på huvudbonaden och fruntimmerna nog.

Fru Pettersson tjänade som ung, (således för 40 a 45 år sen) hos ett äldre folk under Sverkersholm, i Ringarums socken, ö Öster-götland.

Ingen främmande velle de skulle gå in i ladugården, ty då kunde kreaturen bli förtrolllade.

Dymmels Onsdag, eller möjligen Påskaftonen, ret gummorna kors öfver dörrarna till ladugården, och Påskdagsmorgonen, sopade gumman väl i rummet, där familjen bodde, och i hela huset, innan solen gick upp. Jag hörde och såg, hennes sopning, saðe fra Pettersson, der jag låg.

Och då det var gjort, tog gumman sopporn och en stor tälgnif, och gick ut sina, in på andras ägor. Vad gumman gjorde där vet jag ej, men dit gick hon med knif och sopporn.

Smeden Agust Andell, född i Småland, 1841, men földe fadern till Mariehofs gård 1845, Andell hade icke fäst sig vid, eller hört om rå Odins jakt och dylikt. Wiste att i Wargbacken, (en skogsbacke under Mariehof Öst vid järnvägen emellan Norr och Söderköping.) är ett Mylings-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

18

19

kärr, och att där varit en Warggrop. (Nylingskärr, jämför förut meddelat, om Nylingen, Mutte som sär, Bytta ä trång, föttra lång, ta en pin. Vargbacken är också märklig ur Arkeologisk synpunkt.)

Andels dotter, sjelf gammal, hade hört att vid bärplöckning ett fruntimmer från Mariehof gick bort sig i Wargbacken, Hon, den vilsegångna, vände en klädespersedel, och hittade rätt.

Det är en stor ek på Mariehofs ägor, nära landsvägen. Gårdens tjensteflickor, såg förr, isynnerhet en af dem, nattetid, det lysa vid denna Ek, och en gris gå intill den.

Anmärkning, Mariehof är vid Göta kanal, och på dess ägor, grafvar i mängd, och andra fornminnen.

Albin Liljedal, slussvaktare Nedre Dufkullens sluss, Göta kanal, i Drothems socken, i närheten af Mariehof och Söderköping. Född 1860, på samma ställe, fadern var också slussvaktare men kommen till Dufkullen från Borensberg vid Göta kanal,

Liljedal har berättat i Ramundasagan af A Nordén, anförla, af mig antecknade, Trollslägner om Ramundaberget. Åberättade nu en dag.

För höga herrar och för Adelsmän, tog vid samtal det lägre folket af sig sin huvudbonad, och höll den i hand mäd samtalet varade. Det hände dock att en och annan på skämt, jorde

19 ARKIV

20

21

Dubblett

ACC. N:oR M. 1595

sig mera ödmjuk än han var, Liljedal skutsade i sin Ungdom Kanalbyggmästaren eller Ingeniören som het Jansson, På torget i Söderköping, häjdades de af en båtsman som het Yrnäs, Och denne mäd mössan i hand, och i stram gefaktställning, anhöll i näder om tillfälligt arbete vid kanalen.

Jansson, had kunna sätta på sig mössan, men det hjelpte ej. Utan i stram gefaktställning och med obetäckt huvud, talade han med kanalingeniören.

Detta var nu mera skämt än allvar hos båtsman Yrnäs.

Då Kungliga kungörelser upplästes i kyrkorna, reste sig karlarna, Då det ringde samman, så tog karlarna af sig huvudbonaden, och kvinnorna neg. Och i kyrkorna satt fruntimmerna till vänster, karlarna till höger, räknat från ingången.

Wid Helgmålsklämtning så tog karlarna också af sig sin huvudbonad, och visades i alt, större ytre vördnad än nu.

Liljedal, omtalade att kapten på en ångare som förr gick emellan Stockholm och Linköping och het Hans Brask, vägrade att taga spinrockar som last, ej ens en enda, ej heller kattor som fraktgods, märk som fraktgods.

Liljedals far, som var från Borensberg, hade hört om Tyresons döttrar i Väinge, och likaså denna sägen.

Wid Odensfors, är en stor bro öfver Svartån, där vägen Malmslätt, Wreta kloster korsar ån.

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

21 ARKIV

—
22

23

Dubblett

ACC. NR M. 1595

En Dalkarl åtog sig att bygga bron, Och för att få hjelp försvor han sig åt den Onde. En mæssa smådjeflar hjelpte honom också, Och då han blef färdig skulle de ha betalt, Dalkarlen skaffade sig en tunna ärter, och gaf smådjeflarna, som var och en fick en ärt, utom en djefvel, som blef utan. I ils-kan, tog han då, och slog dän den sten i bron han sjelf lagt dit, och därfor fattas det alltid, en sten i denna bro.

Ludvig Nykvist, född 1840, vid Turånsbergs legandom ute i Östergötlands skärgård, f.d. slussvaktare, och ännu boende vid Tegelbrukslussen strax nedanför = Öster om Söderköping.

Nykqvist hade icke hört om troll, och Odins jakt, eller fäst sig vid folksägner. Men mindes, att 1857 vid Mems kanalstation, han hörde Kapten på ångaren. Platen som het Ahlström, säga, Präster och spinrockar tar jag ej med, gott jag tar mig till Göteborg ändå.

Saken var den, En person i Törby socken, Wikbolandet, skulle flytta till Wästergötland, och tog sitt bohag, på kanalbåt fans en långrock - en särakild slags spinrock, Om denna fälde kapten det citerade yttrandet.

Wid inlästningen af bohaget smuslades emellertid långrocken mäd, och lades under en presenning, Men kapten som ej

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

23 ARKIV

24

25

Ostergötland
Lundarkivet vid
V. Karabjör f.n.

Jyrg Gas. a. phantom Dubblett

ACC. N.R. M. 1595

den kvar på kajen, anade listen, stoppade farten då båten var halvvägs ur Mem's slues, Och gick och letade reda på spinrocken, som ovillkorligen, måste bli kvar.

Antagligen fruktade kapten att olycka skulle ske om han hade en spinrock ombord.

Nykvist hörde sägen om Mem's 12 sifver som är nedgräfda.

Efter min Mor, gift Johansson.

Kristina Charlotta Jansson, född 1845 i Skärkinds socken Östergötland, är dessa följande anteckningar, som möjligen den ensa är meddelad förut.

Drängen som ej kunde ljuga,

Två herrar samtalade, och den ensa härn påstod att han hade en dräng som icke kunde ljuga.

Detta förnekade den andre, och de båda herrarna slog ett högt vad, Drängen tillkallades nu, och sändes i ett ärende till den herres gård, som påstod att han kunde ljuga, Och för få honom till det, så i hemlighet skickade denne herre bud till sin hustru att förleda drängen till fyllesi oteckt, och kvardröjande där på stället öfver all remlig tid,

Så hände ock, drängen föll för frestelsen, men då

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

25 ARKIV

26

ACC. NR M. 1595.....

han dagen därpå kom hem, Och tillfrågades varför han ej kom hem i går, så ljugde han likväl ej, och diktade upp en historia, som hindrar för sig.

Utan sa sanningsenligt

Winet det röda

Och Fruns vita lår,

Det mig bedrog, så jag ej

kom hem i går.

Torparen som icke tackade.

Två herrar samtalade och den ensa härn sade sig ha en torpare som aldrig tackade,

Nå du har väl ej givet honom något att tacka för sa den andre härn, ja då hjälper ej sa torparens husbonde,

Det velle nu icke den andra härn tro, Och till slut slog de båda herrarna vad, om torparen skulle tacka eller ej.

Torparen tillkallades nu, och härn som trodde han skulle tacka sa till torparen,

Ja har tänkt ge dig en tunna Wete, Dä kan ja behöfva sa torparen, Du får ta ett par oxar och köra hem vetet mäd en kärra, sa härn, ja så mycke hänter sa torparen, Ja skänker dej Oxena sa härn, Utmärkt sa torparn, Ja du får vangnen mäd sa härn, ja då förstås att den ska följa oxana, sa torparen.

Härn blef förtviflad öfver att förlora vadet jemte oxar,

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

27 ARKIV

vete, vangn, och såde till sist då torparen redan pålastat sitt vete och åkt en bit. Ja skänker dig säcken mäd, Men i stället för tack, skrek torparen till. Stå inte och gap, Då förstår jag väl, att då jag fått allt det andra jag ock skulle få säcken mäd.

Följande är ock efter min Mor.

Den första berättelsen, har sjelf hört af sin Far, min morfar, Jan Jansson, född i Bresätten i Skärberga 1809, där, och som äldre bosatt i Skärkind, den bemärkta Östgötasocknen.

I Skärberga, eller antagligen i Ringarum var i förra århundradets förra hälft en präst som het Stenkula,

Om honom, omtalade min Mor efter sin Far, (Om detta stämmer mäd det verkliga, biografiska om Stenkula ver jag ej, endast refererar vad folket påstod)

Stenkula predikade väldeliga, men lefde illa i hemmet, och mången jorde anmärkning i samtal om detta, Det fick Stenkula veta, Och en Söndag, så uppmanade han sina åhörare, att föra ett gutt lif, Mäd dessa ord,

Ni skall lefva, som jag lärer, Ej som jag lefver.

I Drothems socken, Söderköping, var på 1870 talet en

28 —

29 —

30 —

Dubblett

ACC. NR M. 1595

Kyrkoherde De Besche, Denne påstods mer än lofligt hylla kvinnorna. Och påstods att ha såde man män och kvinnor. Då de otäcka karlarna kommer in i kyrkan och gå gången fram, så låter det slamp, slamp, Men då fruntimra kommer, så gå de så vackert och det låter tripp tripp.

Allmogen uttalade ofta namnen Norr och Söderköping som Norrping och Sörrping. Söderköping kallas ock Surn, Snarn, Surköpa, Detta var förr mer i bruk än nu. Linköping uttalas ofta med tonvikt på kö, men med hastigt uttal af ku, Och ännu mer tonvikt och ej så hastigt uttal af slutstafvelsen, ping.

Karpe betyder att få bjuda till, arbeta strängt och dylikt.³¹ En gumma som på 1880 talet gick och plockade ben, i åkrarna kring Norrköping kallades för CristinaKarp, för hon brukade säga: En måste karpe,

Kålmmigt, betyder kalt, och ännu rättare obehag af kylan, Dä är Kålmmigt i da, Det är Kålmmigt om fingra,

Nagelsprucken, att frysä i fingerändarna, mycket obehagligt.

Wule, hä råd till, också håg till. Herte mej, eller Inte herte mej, Afholle sig från en impuls, eller inte kunna detta, En predikant sa en gång, ja kunde inte herte mej då de ha folk kom-

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

30 ARKIV

Dubbblett

ACC. NR M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
31 ARKIV

ma fram, att bedja mäd Meningen va, jag kunde ej motstå denna käns-
la impuls.

Hångla = lätt berörings = kärlekslek, mäd person ur andra
könet, mäst dock karlar mot fruntimmer.

Råhuck = osedlig mansperson, Köra huvudet i väggen, och 32
som I långa år, utmärker ett egensinnet, och om det sista ett sorg-
ligt sinne och utseende. Ha du drucke ur tvättvattnet, tiltal till
barn, synnerligen skolbarn, som ej tvättat sig.

Att tuppen i A B C boken värpade godsaker inbillades
barnen förr, och lades något gott i A B C boken der tuppen stod
afbildad, om barnen läste bra.

Intelligent barn tviflade, dock på sanningen af detta,
liksom att de hittats i en källa eller storken kommit mäd dem,
som barn ofta får till svar på frågan varifrån de kommet, Jag
sjelf vaktade ut en gång i smyg, att en grannvinna till oss, lade
godskär i A B C boken.

G A Johansson, född i W Husby 1872.

I min barndom var ganska känd historien om flickan som
trampade på brödet, Min Far kände den, likaså kände han till en
visa, tiggerflickan, någon strofer af den, som innehöll att en
fattig frysande tiggerflicka ber om bröd.

General Pechlin å Ålhult, omtalades för mig, i min

33

Dubblett

ACC. N.R. M. 1595

yngdom af en grundläggare Samuelsson, från en bondplågare, Och denna historia berättade också Samuelsson, troligen tradition i Alhultstrakten och södra Östergötland.

Pechlin var en bondetyrann, En gång när man viste, att på kvällen Pechlin, skulle åka fram genom en grind der i trakterna, so tog en torpare och jorde ett träbeläte och klädde det i bondekläder och ställdes nära grinden.

Pechlin kom åkande och röt, då bonden, som han trodde, ej gjorde min af att öppna grinden eller hälsa, Hälsa din drummel och öppna grinden.

Då så ej skedde, hoppade Pechlin af åkdonet, och gaf bonden som han trodde, en kraftig örfil. Och slog då sin hand illa mot den förklädda träfiguren.

Samma historia, som i litteraturen berättas om Pechlins dansgille för folket, berättas som folksägen i Kanungsunds socken, Östergötland, Wikbolandet, och gäller här en ägarinna af Rafnäs, Kanungsund, som med piskor, förda af rättare, och inspektör, tvang sitt folk att dansa en hel dag.

Se Saga Sägen i i Bråbygden af A Nordén. Denna fru på Rafnäs, sades af folket som näst pintorpafru i slakhet. Historien om Pentorpa fru, var, och är delvis än, 1925, nåt känd af allmogen.

Jag har berättat om Husförhör, och att efter dessa,

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

33 ARKIV

34

35

ofta jordes ett Husförarkalas af den som det höls hos, och att de besökande erhöll någon traktöring. Männan en sup och ost och bröd, eller en liten smörgås.

Prästen förhörde folket i katekesen, synnerligen förstas de yngre, och en del präster brukade också låta menigheten läsa innantill.

En sed var, att oftast i samband mäd husförhören prästen efterfrågade om någon nøddilande fans i orten, och jorde sig underrättad om det sedliga och materiella tilstånget hos folket.

Tokroliga husförhörshistorier berättas. Prästen frågade en gång en gubbe, om han viste var berget Sinsai låg. Nej, sa gubben, Men var Hunnebergs klint är, vet jag, ty der bor jag. Läsfärdigheten var olika, en del läste flytande innantill, en del, rätt hyggligt.

G A Johansson.

Om judar har allmogen åtskilliga historier, dock icke af sådan natur att det kan talas om egentligt judehat. Dessa historier är delvis af art, att icke kunna berättas ner som hälst. En kvinna låg i barnsbörd, doktor måste anlitas och fallet var svårt, Så fick doktorn höra, att en jude skulle vara far till barnet, Doktorn tog då en tvåkrona och lade på kvinnans mage, Se shaber, sa barnet och skulle ta slanten, doktorn drog då den i-

Dubblett

ACC. N:R M. 1595

från barnet, det kraflade efter, och på detta enkla sätt blef kyvinnan förlöst.

Wästgötahistorier känner också folket, bland annat den i läsebok för folkskolan omtalade, (känd utan läsebokens förmedling) om de Wästgötar som skulle draja björken ned i vattnet, hängde sig i varandra, Och den öfversta sa, då han tyckte det blef tungt, Håll nu säkert i mej, när jag spottar i och ta bättre tag. Han släpte, och alla föll i sjön.

En gång tog några Wästgötar en vit mur i en hage för att vara kyrkan, så lite kände de till kyrkan.

En hel massa historier om mord på Wästgötaknallar, om talas i bygderna, och sådana mord här nog också skett, om ej så många som folket tror.

Om Smålänningar, så är också åtskilliga historier. De far som torra skin, ha åkrar, som är fulla mä stenrös, säv

Fronobergarna, omtalas Wärnamo marknad och Wärnamo sångförening, är det då en massa nøtkreatur råmar, Kan ej säga utan säs atter neder sig frå en klippa i hafvet. Något egentligt provinshat finns dock ej i Östergötland.

Enkefru Anna Danielson, även kändad Jakobson, lägenheten Lund, Wrinnevi ägor, St. Yxhammars socken, Norrköping, född i Gistad socken, Östergötland 1849. fadern lantbrukare, och

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

37

38

flyttade sedan till Borgs socken. Fru Danielssons man var stenarbetare.

Då barnen bars till dopet, så var brukligt att en slant lades i lindan och också ett psalmboksblad. Döpelsen skulle försiggå, så snart som möjligt efter barnets födelse, 8 dar, var det vanliga och bars barnet till dopet af en kvinna. Gudmodern, och var i regel 4 fadrar, 2 äldre personer och 2 ungfadrar, 1 pojke och en flicka.

Barnets moder skulle icke gå ut = färdas ute, innan hon gått i kyrkan.

Midsommarafhton var dans, Wid Löfstad, slott och gård i Östergötland var grefven sjelf mäd vid denna Midsommardans, som åskådare, och hans döttrar dansade mäd. Klockan 12 på natten befalde grefven att dansen skulle sluta.

Fru Danielsson viste, om de många sägnerna om Löfstad, slottet är spått att brinna tre gånger, men då det brinner sista gången, så finns i alla fall egendom gömd, som då kommer i dagen, och räcker till dess återuppbyggande.

En tjänstflicka som het Krestin, berättade för fru Danielsson (således på 1860 a 1870 talet) att ett rum i slottet hjälpte sj att hålla i ordning ty hur väl än det städades, så var allt i oordning dagen derpå.

Fru Danielssons Mor, var född och uppuxen i Tvärdala i W Husby, då en by, och påstod sig ha sett en tomte där vid Tvärdala. (Tvärdala är nu herrgård) (Modern död för länge sen)

Det påstods, då Fru Danielsson var ung, att de döda firade julotta, uti kyrkorna, att om man titade in genom fönstret Julaftonen, i ett rum, den som satt huvudlös vid bordet, skulle dö till nästa julafton.

Hennes föräldrar hade en dräng, som julafton, som då de skulle äta, sprang ut, kom in om en stund, sade ej vad han jorde ute, Men innan nästa julafton sjuknade en bror till Fru Danielsson, och innan denne dog, så sade drängen att han ej skulle komma sig. Sedan påstod ^{sig} drängen ha sett julafton att denne, ena sonen i huset, skulle dö, innan ett år, Om han såg honom huvudlös, nämnde han dock ej.

Då det ringde samman neg kvinnorna och mannen lyfte på huvudbonaden, denne hölls också i handen då allmogemän talade med höga herrar.

Denna Fru Anna Danielsson, nämnde också en gång, i ett 41 af nedskrifveren af detta åhört samtal, att då hon stod brud, så körde skutskarlen i så stark fart från kyrkan, att hon var rädd.

39

40

41

Dubblett

ACC. N.R. M. 11595

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

41 ARKIV

Det var vanligt att köra sakta med liktåg, och fort vid bröllop. Brudparets åkdon främst i det ofta långa tåget,

En arbetare Johansson, som arbeta blad annat i Willan Grankullens trädgård, Norrköping, född 1867 i Söderköping - St Ranghild och Ramunder, samt att i Wargbacken, som är helt nära landsvägen. Det påstods att förr, folk gömde sig och rusade på och slog de vägfarande (således ej egentliga rövare, utan slagskämpar)

Så sent som på 1890 talet, så överfölls vägfarande på Wikbolandet af tre slagskämpar, som dertill rånade folk. Den ene af dessa herrar troddes vara en statkarl, vid Almstad gård, i Täby eller Tingstad.

En bonde lemnade en natt en portmone, innehållande 15-16 kronor för att slippa stryk. Men en dräng från Ö Ny, som öfverföll, klädde dem så pass, att icke sedan hördes af några rån och öfverfallshistorier där i trakterna. Dagen efter, sedan drängen klätt upp dessa herrar, var den misstänkte stataren vid Almstad alldeles sönderbultad, men erkände aldrig, att han varit den som brukat råna och fått stryk af den duktige drängen. Sägesman Johansson är nu bosatt i Norrköping.

strax söder om Norrköping var förr illa beryktade, dock icke så farliga att färdas öfver som ryktet

Dubblett

ACC. N.R. M. 1595

jorde dem.

Ryktet påstod, att en Andersson, som kallades Rosenlundspojka, slog de vägfarande i norra änden av vägen öfver dessa sent bebyggda trakter (som nu äro tättbebyggda) och de s.k. Rosenlundspojka slog dem på södra änden, vägen.

Detta är dock grundlöst, Nämda personer, var visserligen slagskämpar, men mig veterligt aldrig öfverföll obekanta vägfarande.

Andersson = , fick sitt namn för , då han åkte, då han var öfverbelastad af sprit, la folk till, men detta tillägg talte han ej.

War smått förmögen, Och som hans barn lefver ännu, en af dem som en rik och aktad man, och Rosenlundspojka ännu lefver, så får dessa namn icke offentliggöras.

Karl Nilsson, tunbindare, född 1858, i Liche, St. Yxhammar nära Norrköping, lärt yrket i Norrköping, arbetat i Katrineholm, numera intagen på Söderköpings ålderdomshem.

Nilssons föräldrar talade om rå och spöken, men jag fäste mig aldrig vid det sade Nilsson.

Emellan och Ramshäll, vid Motala ström, nedanför Norrköping är ett Underjordisk samband, de båda bergen hänga ihop.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

44

(Anmärkning. Att Ramunderberget vid Söderköping, står i något särskilt samband med Ramshäll, vid Norrköping, var förr en gammal tro bland allmogen i Norrköpingstrakten, till och med jag har hört, Att en underjordisk gång skulle förena de båda bergen.) Nilsson påstod vidare, att Ryssarna haft Söderköpings kyrka som stall. (Vanlig tro bland folket, om kyrkor der krigshärar gått fram, är att kyrkorna används som stall, Vad Söderköping beträffar, är här Danskarna, den fiende som sist härjade staden, Och Polackerna under Sigismund den fiende som sist trampade dess gator. Nilsson har här förväxlat Ryssar och Polacker eller Danskar.)

I Österåkers socken, Sömland, är en backe, där något otyg motade hästarna, eller också höll igen eller tyngde åkdonet, så hästarna icke kunde draga det. Om man då gick fram, och tittade hästen eller hästarna på Wänster sida, af huvudet framme vid betslet, emellan huvudet och remmen som går från betslet till huvudlaget, Då fick man se, rået eller otyget som hindrade de åkande.

Skrifvare, Söderström, också intagen som understödstagare, på Söderköpings ålderdomhem, född sannolikt i Söderköping?, studerat i det lilla läroverk, som fanns i staden, och egentligen tillhört högre samhällsklass, berättade, I Norra socken, Gästrikland (se Norra, han menar Norå, har ej karta, Ge-

Generalstabens öfver mer än Östergötland och Norra Småland, kan således ej kontrollera) då jag vistades i Norrland, i början på 1870 talet, trodde folket på Necken, liksom i Norrland för öf-right. Necken var som en Menniska, satt och spelte vid tillfället, i forsen, uti vattendragen, Och där i Nora socken var en gammal 90 årig spelman (90 årig på 1870 talet) som folk påstod, och sjelf trodde sig ha lärt sin konst af Necken. Skogsrä, trodde folket, fanns i Skogarna.

En annan understödstagare i samma ålderdomshem, som talade otydligt, omtalade, att hans far omtalat, att förr i tiden kunde man få se nattetid likprosessonter i på Söderköpings gator, således spökerier.

Gusten Ians, en karl såg en gång en kalf nattetid på en kyrkogård, och kunde ej tiga, och det var ej bra.

Såg man något i spökning skulle man tiga, och så fort ske kunde, gapa öfver eld, t.ex. öfver en liten låga, som en tändsticksläga.

I Skönberga ålderdimshem, nära och söder om Söderköping, berättade understödstagare, skomakare Karl Olsson, född i St Anna socken, i Östergötlands skärgård, 1851, fadern lantbrukare, följande.

Min Mor såg spökerier, Ofta om kvällarna, mötte hon en

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

gumma mäd huvudduk, och denna spökgumma brukade åtdraga snibbarna på sin huvudduk, Jag sjelf har ej sett spökerier, mer än en gång. Då jag såg som barn en Myling (beskrifningen passar äfven in på tanten)

Jag och en flock andra barn, där i St Anna, gick och plockade blommor, i en ängsbacke, och intill denna ängsbacke var en annan backe, och en gårdesgård emellan. Då fick vi höra ett skrik, i dena backe, och kom springande en pojke, kubbig, ungefär en half meter lång klädd i grå kläder och en röd luva på huvudet, dena pojke skrek, och kommen till gårdesgården så ruskade han den, men gick ej öfver, Wi barn blef förskräckta, och de äldre, tog mig emellan sig, och allihop så språng vi hem.

Folket, St Anna, trodde både på Skogerå och Sjörå, båda var de utmärkt vackra fruntimmer, men baktill tomma, (På fråga sade sig Olsson, ej kunde erinra sig att Sjöråst hade fisksjärt enlig folktron, sannolikt är här ej hafsfutron, fult utbildad, utan mer til Insjöråst, som dock har en annan gestalt än ett fruntimmer, men ofta är det, jämför historien om insjö-fiskaren, som i en sjö, jag hört i Bjursätter, men sägnen icke spredd, och lokaliserad än här än där, som då de under fisket snusade, såg en nypa sticka upp ur vattnet, de räckte snusdosa till nypan, dena tog snus, och det bubblade i vattnet, och nu fick fiskarna rikligt mäd fisk.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47 —

48 —

49 —

49

50

51

I Uttergårds hage, i St Anna, såg folk spökerier, En båtsman Wass, trodde ej på något i spökning. Och gick en natt igenom dennes hage, Det kom en droska, åkande mäd svarta hästar, som elden lyste ur munnen på, och två karlar, satt på kuskbocken. Då droskan upphän Wass, frågade karlarna om Wass ville åka mäd, men det tordes han ej.

Det är alldeles omöjligt, att det kunde vara någon naturlig droska, en sådan hade absolut inget att göra i hagen, och ej heller frågade karlarna efter någon,

Efter detta sade Wass, ej emot, om tal kom på spökerier.

I denna Yttergårds hage bodde bergtroll i ett berg. En ko, som gick i hagen, mjölkades alldrig något, för den kon mjölkade trollen, En gång bergtog trollen, en ko och en tjur de kom till rätta, huru mindes ej Olsson, men de var så förbi, så de måste nedslaktas. En dag försvann fären, där i hagen, folket hörde dem, men såg dem inte, och så efter ett långt letande, då folket var vid trollberget, kom en kaka nedrullande från berget, Och samtidigt syntes fären gå och beta i hagen.

Trollen ville bara uppehålla folket med det bakade brödet, så de kunde ge en smakkaka, sade Olsson, och i detta fall, ej hade ond mening.

Dubblett

ACC. NR M. 1595

Arrendatorn af Karskullens gård eller jord, vid Söderköping, omtalte att hans svärfar som är ladugårdskarl i Småland, ej vakar öfvar kor som skall kalfva, Utan dä kon kalfvar, så ban-
kar rået, på fönstret hos honom,

I nya ladugårdar, finns ej rå Hade och hört, att om sop-
ningen i stallen där rå fans, försummades, så hördes det sopades
där, och om redskapen icke ställdes på vanligt plats så hördes
oväsen, Men någon verklig sopning utfördes ej, endast höres så.

Af flera personer hos nedskrifvaren af detta, Gustaf Adolf Johansson, W St Persgatan N 5, Norrköping, trädgårdssarbetare,
född i W Husby 27/12 1872, Östergötland, hört på tal om att nu
ej finns eller så mycket finns, spökerier, följande som kan samman-
fattas så här,

Det har förr fun-nits mycket så kallade spökerier och
öfvernaturligt som nu icke är, Orsaken till detta är Åskan slår
ihjel troll och dylikt, De elektriska anläggningarna af olika
slag utrotar det elektrisitetet är en fiende till forntidens
fantasinertal, på så vis enligt folket, att den ej trifves eller
kan existera där elektriska strömningar, i tekniska mening är,
t.ex telegraf, telefon, kraftledningar, radio och dylikt, dertill
kommer, att enligt folktron Öked Uplysning, och Krestdomen,
dag här hört, af arbetskanrater, följande.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

51

52

53

På måndagen, sätt spinrocken sakta mårda, ökas något sedan, tisda Onsda, torsda, freda men lördan går den i rasande fart och säs lörda, lörda, Meningen är att spiningstakten ökar och kulminerar på lördagen.

Bellmanshistorier har jag meddelat, ett par af de hyggligaste.

Här meddelas de öfriga jag vet, af folket updiktade, ofta grofkorniga och kan ej omtalas när som hälst,

Dessa Bellmanshistorier, är visserligen drängkammarhistorier, men omtalades äfven, kunde och arbetarfamiljer, där ofta en stor frispråkighet och frihet från alt pryderi fanns, Och det oanständiga togo mäd gott humör,

Numera börjar dessa historier att glömmas, Och grofva är de, Kvinnliga forskare beredas derpå om de läsa följande.

Bellman hade förbrutit sig mot hovvet, och hoffröknerna skulle stå mäd ett spö och slå Bellman, där han skulle springe gatlopp emellan dessa på två led uppstälda fröknar, som skulle afstraffa den nakne emellan dem springande Bellman.

Bellman skrek då, Den största horan slå första smällen, Ingen hoffröken ville vara största hora, och Bellman slapp stryk.

En gång skulle Bellman och en herreman duellera, till häst på värga. Bellman kom till duelplatsen med en usel häst-

krake, den andre derimot mäd en präktig springare. Men kommen intill Bellman, så skenade denna präktiga häst, Men Bellmans krake orkade ej skena, Orsaken till skenandet, var att Bellman gömt i rocken en skramla, och rörde på den då den andres häst närmade sig. Då ej Bellmans motpart fick sin häst att närrma sig Bellman, blef ingen duel af förstås, och Bellman, var ju den djurfva som ej flydde.

Bellman var på kalas hos kungen, Och denne befalde att alla fat och skålar skulle framsättas tomma mäd lock på, Så jordes, locken aflyftes och de hungriga gästerna hede ingenting att åta,

Då sa Bellman, Nu må ni spy och skita, alla fat och skålar fulla, Kung Gustaf nemn i Skiten ritet, Då blef han flat

En gång förbröt sig Bellman mot kungen, och befaldes att lämna riket, Bellman viste att kungen skulle åka fram och vissa sig, och skaffade sig ett hästkadaver, tog ut inmätet och kröp in i hästkroppen, Då kungen kom åkande, så fick han se Bellman och skrek åter, har ja inte sagt att du inte får fins i mitt rike, Jasså är de här Ers majestäts rike sa då Bellman, då ska ja genast krypa dän, så Ers majeestät får det i besittning.

Kungen skrattade och sa Du har min nåd Bellman,

En gång var Bellman utan pengar, och for ut i

54

55

56

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

56 ARKIV

Uplands landsbygd, för att bota hästar Bellman kom till en bond
som hade en sjuk häst, Bellman sa att sjukdomen var trumsjukan,
och kunde botas, på så sätt att en plåt skulle hållas framför huvu-
det på hästen, och slås med en slägga på plåten.

Men ja vill ha betalt innan ja botar hästar sa Bellman
för i går botsde jag en häst, åt en bonda som icke gaf mig betalt
sen

Bellman fick 50 riksdaler och så skulle Bellman hålla
plåten framför hästens huvud och bonden slå till och Bellman för-
säkrade leende, att hästen alldrig skulle få trumsjuka mer,

Då bonden lyfte släggen till slag, röck Bellman dän
plåten, bonden kunde ej hålla slaget inne, utan slog hästen i
skallen och denne stöp och dog.

Bellman sprang och bonden efter, och skrek, hästen dog
ju, Ja sa ja inte att han alldri skulle få trumsjuka mer, sa då
Bellman, och reste in till Stockholm, mäd sina 50, riksdaler,

Gustaf 2 Adolf lifhäst som burit honom vid Iutzen, lef-
de ännu på Gustaf 3 tid och för att han skulle väl vårdas af
stallbetjeningen, så hade kungen befält, att den som anmälde häs-
ten död skulle hälshuggas.

Så låg hästen död en morgon, Stallmästaren blef för-
tviflad, ty han måste anmäla, och kunde ej dölja hästens död,

Då kom Bellman, och frågade varför ser du så ledsen ut,

57

58

ACC. N.R. M. 1595

Stallmästaren talade om att hästen var död, och nu blir jag hals-huggen enligt kungens befällning. Dä ska ja hjälpa däj mä att du inte blir sa Bellman,

Då Bellman kom upp till kungen, så sa han, Putte fins ej mer, År han död då sa kungen. Dä va inte ja som sa, sa då Bellman, och någon halshuggning af Stallmästaren kom naturligtvis ej i fråga.

Bellman brukade raka de kungliga prinsarna. Så förbröt sig Bellman mot kungen och förbjöds att beträda Stockholms slott,

Nu kom en prins och ville bli rakad, men Bellman släppte ej in honom till sig. Utan det restes en stege från gatan upp till Bellmans fönster, och prinsen fick klättra upp på stegen och ställa eller sätta sig, och nu stod Bellman inne i sitt rum, och genom det öppna fönstret raka de prinsen. Stor folksamling att åse spektaklet. Kungen kom åkande för att se vad det var, Och röt till, åt Bellman, Wa ställer du till för spektake, Ja, sa Bellman, Då Ers majestät förbjuder mig tillträde till Ers Majestäts hus, Så förbjudes jag också Ers majestät och hans familj, tillträde till mitt hus. Du har min nåd, sa då kungen. Bellmans hustru, önskade tala med drottningen och Bellman omtalade detta för drottningen.

Drottningen bjöd då fru Bellman till sig en viss dag,

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

58 ARKIV

59

60

Bellman tackade, och omtalade för drottningen, att hans hustru var så döf, ja ja ska skrika sa drottningen.

Hemkommen, omtalte Bellman, för sin hustru att hon var bjuden till drottningen men skrik bra sa han, ty drottningen är så döf.

Då fru Bellman, kom till Drottningen, skrek hon alt vad hon orkade, och likaså drottningen, som till slut sa, ja är inte döf, ja inte ja heller sa fru Bellman,

Två herrar, Ankarhusen och Löwen var tillsammans mäda Bellman en gång och Löfven ville att Bellman skulle dikta något, och det jorde Bellman så här,

Då den store Ankarhusen uppå jungfru tager Musen,

Då får du, min käre Löwen, stå der bak, och ta i röfven.

En gång ville Gustaf 3, att Bellman skulle dikta något,

Då sa Bellman,

Salomo en konung var,

Och David är hans fader,

Och Sana, det är grisens Mor,

A galten är dess fader.

Så här hos det lägre folket, diktats en grofkornig sägen-kröts om Bellman, som ansågs vara någon sorts hofnarr hos Gustaf 3, och ännu fler historier finns sannolikt, som är grofhuggen fantasi diktat om den man som i Nyare tid torde mer än nå-

ACC. NR M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gon annan sysselsatt Allmogens fantasi, som den store, På sitt
sätt.

Historierna om Bellman, har jag hört af Föraldrar,
grannar, Arbetskamrater, och ej läst mig till dem, chure några
är i tryck,

De två meddelade förut, handla om katten som höll ljusen, men kastade dem, då Bellman släppte en rätta framför katten, Och Bellman ändå fick rätt gent emot kungen att natur går före dresyr, Och den tokroliga historien om Bellman som lät bärta sina rum fulla ett stycke upp öfver golvet af vatten och låg i sängen och låtsedes mäta,

Alt för att visa sin granne inunder, att då han, då Bellman klagade öfver störd nattro, svarade att han i sine rum jorde vad han ville = höll dansgille, Att detta egoistista svar, kunde af Bellman mötas, mäd ännu mer egoistiskt svar, ja gör va ja vill i mitt rum, då grannen inunder klagade öfver att vattnet droppade ned i hans rum.

Originella eller något unga personer i Norrköping med med Omväjd, under förra århundradets sista del och in på detta, 1925, nedskrivet.

Gårdeby stolle, en sinnessvag man, som intoges i Gårdeby ålderdomshem, gick omkring och tigde, en hel massa historier om honom,

61

62

63

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63

Muraren Adolf, en fult klok men upptågelysten murare i Norr-för ej fult 100 år sen, byggde bland annat en skorsten med flit så den skulle falla, lät sin hantlangare hålla i skorstenen, mäd han Adolf tog ut pengar för uppmurningen, och då hantlangaren släppte, så föll skorstenen, Och då detta förebråddes Adolf så svarte han, Skorsten kunde väl ej stå till efvig tid, Detta en historia af många om Adolf. Garifvar Oskar, nyligen död, något svag, många historier om honom, så en gång, då han icke erhöll begärt löneökning, så bad han om afdrag, ty någon ändring måste det bli.

Af arbetskamrater och Föräldrar, har jag också hört dessa grofkorniga historier,

Wiser och Sager ja haver bortlagt, åtagt sig och hantage mig fatt, särskilt en kvinna Anna Lena i Stadsätter i Skärkinds socken, berättas ha rimmat detta om sig sjelf så där på 1860 talet.

Snyt dig din fähund, och slå prosten i hand, sade en mor åt sin pojke, meningen var ej att slå snoret i prostens hand, men det lät så, och här därför bevarats i folksägen.

En gumma kom till en fru och hörde efter tjänst åt sin dotter, Hur är er dotter, sa frun, är hon stark som ja, Å kära hennes nåd, sa gumman, då ä väl inge åbeke heller, kunde tyckas

64

Ordstäf

ett hennes nåd, var ett åbäke, Men det mente ej gumman.

Trädgårdsmästare Ringqvist, boende i Sjövik, vid Ensjön, St Yxhammars socken Norrköping född 1872 eller 73, berättade för nedskrifvaren af detta, då vi båda arbetade i Fredriksbergs trädgård, nära Norrköping, följande af allmogen diktade skämthistoria,

En bonde hade en obändig ox, och hade hört sägas att folk kunde göras af djur, detta betyder att få den snäll, men bonden tog det bokstafligt, ledde oxen till stan, och träffade där en karl, som åtog sig mot 50 kronor att göra folk af oxen, och som sålde den.

På utsatt tid och plats så möttes bonden och oxfolksmakaren, som inbillade bonden att på apoteket var en herr Oxenstjerna, som just var den för detta Oxsen, Nu fanns en apotekare Oxenstjerna där, Och då bonden frågade efter Oxenstjerna, kom denne fram, Så fin du blifvit sa bonden, Men kom nu mäd mig hem, tog en töm och skulle lägga på apotekaren.

Då bonden ej lät bli Oxenstjerna, blef denne till slut erg och kastade ut honom, Och då sa han om sin f.d. oxse, som bonden altjemt trodde blefvat Oxenstjerna, Ja till en fin härre de kunde han göra dej, men bångstyrigheten, den gick ej att få ur dig.

På så sätt diktade allmogen skrattretande skämthistorier, då tidningar, religiösa, Nykterhets och fackföreningar ej fanns, Ej heller radio, telefon och sådant, som uptar tiden, Dessa

Dubblett

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

65 ARKIV

Dubblett

ACC. N.R. M. 1595

Dessa historier berättades i arbetet och om kvällarna, G A Johansson 21 November 1925, G A Johansson,

Johanna Jansson, Enkefru, numera boende i Karlsborg i Ö Stenby, (lägenhet) Wikbolandet född 1891, af en arrendatorsfamilj i Fjetjestad i Ö Stenby socken och tilbrakt nästan hela sitt lif i Ö Stenby,

Dymelonsdag jordes mixter i ladugården, kors rets på dörrarna, och påskafhtonen innan solen gick ned, skulle spjellet skutas igen, så inte påskkäringarna skulle komma in genom skorstenen.

Påskdagemorgonen innan solen gick upp, skulle mycket uträttas, särskilt mindes Johanna Jansson, att om man gick över rinnande vatten påskdagemorgonen innan Soluppgång, man då under året skulle hitta mycket gods, En gumma jorde detta, och blef tjuftig,

Majeldar och Midsommardans, på Påskdagemorgonen dansade solen, då den gick upp.

På Haberget (en fornborg på ett berg på gränsen mellan Ö Stenby och Konungsunds socknar, nära en bäck, och stora landsvägen) brändes Majeldar, men en gång då Ungdomen roade sig på berget en Maj eller Walborgsmässoafton, så öppnade det sig.

Och sedan upphörde Majeldarna där (Enligt annan version så kom ett bergtroll fram, ur berget.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

66 ARKIV

67

68

Dubblett

ACC. NR M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mycket danslekar och folklekar, idkades, då för tiden, såsom väifvarvallmo, sälge näf, numerlekar, låns eld, Danslekar, flicken går i valssen, mädröde gullband, och dyligt, (således på 1850 talet i Ö Stenby Wikbolandet)

Slättern utfördes med lie, fruntimren räfsade, slagen var allmänt tryskredskap i Fru Janssons barndom, hos bönderna, men den gamla tryskverkstypen, = stora otympliga tröskverk, började att komma i bruk.

Plogerna till stor del af trä, Prästen fick tionde in natura. Och fru Jansson sjelf har personligen lemnat altarsmål till Ö Stenby präst (att göra oblater = brödet i nattvarden).

Rå trodde folk allmänt fans, det knackade på fönstret om något var på tok i ladugården, Likaså fans tomtar, som var något i skepnad som de är afbildade, och drog till dem de tyckte om, och tog hos dem de var arga på. Tomtarna skulle ha gröt julafhtonen.

Om en liten människa, sa man, var liten som en tomte.

Sjelfspillingar, begrofs utan klockringning, och ofta hände, som en gång i Ö Husby socken, att kistan måste tagas öfver ringmuren, och på norra sidan om kyrkan begrofs sjelfspillingar.

Wid begravning så kullslogs pallarne som kistan vilat på, då liket fördes från hemmet, och omtalades i fru Janssons barndom, och kunde förekomma, att en eldbrand bars efter kistan, tils den

68 _____

69

70

ACC. N.R. M. 1595

slokned, ty den döde, ifall han ville gå hem igen, kom ej läng-
än dit, där eldbrand sloknade. Att kullså likkistan vilar på,
innan den föres från hemmet, påstod en släkting till fru Jansson
har förekommit ända in i sista tiden i Ö Stenby socken.

I yngre dagar, hade fru Jansson, en väninna, som
en kväll, gick förbi Konungsunds kyrka och kyrkogård, och såg en
likprosion, gå före sig, till sist stannade den, och likbärarna
satte sig på landsvägeronen, och så försvann altsammans.

Fru Janson tjänade då helt ung hos en rik gumma,
som dog. Det var en bondgård, gummans kläder bars åt bodvinden,
och en kväll fick fru Jansson höra ett dunk som af tunga steg,
rent af slog mot trapetegen till bodvinden. Den andra tjenstflickan
hörde ej något, men då fru Janson sett efter att drängarna var
inne, och ej kunde jort bulret, gick hon ut och tittade i
ingen där, men var knapt inkommen i köket, förr än en kloss, slog
i, som det tycktes i köksdörren. Dette hörde äfven den andra
flickan, Och likaså att det slog och tog i dörrarna nattetid,
till det skåp, der gumman haft sina medikamenter stående, och
flaskor, sådana stod ännu kvar.

Bråvalla slag har stått i Ö. Husby.

Julgransar var ingenstans i bruk då fru Jansson var
barn. Grenljus stöptes, och användes i ljusstakar, och ett par
särskilda ljus jordes att brinna hela julnatten, Klockan 12 på

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

70 ARKIV

71

72

Dubblett

ACC. N:R M. 1595

Julnatten påstod det, att ljuslågan på dessa ljus, liksom skilde sig från ljuset, och dansade, och sen åter förenade sig med ljuset. Detta skedde samma tid som Jesus föddes.

Brödet, ostet och drickan, isynnerhet, men för öfright äfven annan mat, skulle stå på bordet hela julhelgen och så ljusen. Annandagen gick ungdomen Andags Otta, äfven flickor, var mäd, såsom fru Jansson sjelf. Därinot kunde ej fru Jansson erinra sig, att det brukades gå med trättonstjerna,

Ej då brukligt, 1840 s 1850 talen, men som folkminna 73 bevarat, = som sägen, Att Julhelgen, halm bärts in och lades på golfvet öfver hälgen,

För endast några år sin, talades i Ö Stenby om, att något, en död, nämndemannens moder, troddes spöka.

Anders Petter Nilsson, hemmansägare, Solberga, Ö Stenby Wikbolandet, Undantagsman, född i gården intill Fyrby, som nu äges af hans söner, 1840, och hela sitt lif bosatt i Ö Stenby socken, berättade tillsammans mäd en yngre hustru, gammal hon ocksl. Ryssarna ha bränt Ållenäs gård.

Då kreaturen på våren släptes på bete så lades stål för dem att gå öfver;

Då barnet fördestill dopet, skulle en slant, ett blad af en psalmbok och en synål, läggas i lindan. Och modern till det

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

72 ARKIV

ej gå till grannarna, innan hon gått i kyrkan,

Söder gök är dödes gök,

Wäster gök, bäster gök.

Denna föreställning om göken då han hörs första gången för året, kände denna familj till (Och är en allmän föreställning, jag hört flera omtala detta) Och likaså hade de reda på historien om Pintorpa frun (Fru Jansson, se det föregående, kände till Pintorpa frun, Jerusalems skomakare, Genoveva men sade att det lästes om, i små skrifter)

Nilsson mäd fru, hade reda på St Ranghildssagan som är knuten till Söderköpinge brunnskälla, Och Nilsson omtalade, att man Julottan, någon var hemma, och hörde det snickras på en likkista och baks i ungnen, så skulle han dö, innan nästa jul. I Nilssons Ungdom, fick man gå upp i första Gryning, och trycka på logen, mäd slags, Ofta var det kalt, och det sades om kylan, att det var husbonden mäd på logen, värst var att hålla sig varm om fötterna, som icke kunde hållas i rörelse,

Nutidens och Nilssons Ungdomstid är skilda som dag och natt sa Nilsson,

Fru Johanna Jansson i Kerlsborg i Stenby socken, se det föregående omtalade i fråga om sädens rengöring, att i hennes barn-

ACC. N:R M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dom hos bönderna, även användes kastningsmetoden, = att kasta sädan från den ena änden af logen till den andra, och då sädeskastet kom upp i luften, så blåstes agnarna dän, men den första otympliga kastrensäretypen började komma i bruk, således på 1840 e 1850 talet detta.

I W Husby socken, Östergötland, användes denna kastningsmetod, på ett ställe, i min barndom, 1870 talet, nemligent i ett knekttorp, men hos bönderna där, så började då, den nya Wallarensäretypen vinna insteg. Och på de största herrgårdarna hade de sjelfrenande ångtröskverk,

Men det har funnits en tid, då äfven där tröskedes med elaga.

Följande ramsa brukade småskolbarnen i W Husby upprepa i min barndom 1870 talet in på 1880 talet.

Stolpen och störa, Ellen och glöa, Fästman och möa,
ibland sades detta i smädligt syfte åt eller om någon kamrat
eller äldre, som sades ha fästmö.

Min Mor kände denna ramsa. En käring kan ej träta.

En glöd ej brinne. (sades då det ej ville brinna i spisen)

Min vän, handländen Walfrid Johansson, W st Persgatan 41, Norrköping, född i Ödeshögs socken 1884, omtalade, att till socknen kom i hans barndom, en Smålänning, som var yt-

75

76

77

terst noge mäd, att vid gärdsgårdshängning, absolut, noggranhet att gå i skället eller gränslinjen, iaktogs, om fråga var att hänga emellan två gärder.

På tiltål, att så på tummen, noge var det väl Ja så sa denne man, Ja vill ej gå lyktgubba, efter döden.

En pratsam Ödeshögsebo, som fän denne man, sent en kväll gå och arbete på sin jord, sade på skämt till honom, gå hem farbror, så inte farbror får gå här i natt. Gubben kastade sin spade och gick genast hem. Och omtalde sedan för Johanssons far, att denne pratsamme person nog kan stänge hästar och mer till. Han trodde förstas, att det, den pratsamma Ödeshögssockenbon, se til en, var rama allvaret och om han ej lydet, det kunnat gått illa.

Sju vintrar till Jul är ett bekant talesätt hos allmogen, och likaså då Andreas braskar slasker Jul, och tvärtom.

En kuggfråga är, Då Gud är allsmäktig, han kan göra vad han vill, men kan han då eller kan han ej, lugga en flintskallig.

Wer fick Kain sin hustru, då det ej fanns flera mänskor än Kain och Adám och Efva.

Af mångs, döribland min Mor, vår känd, visen,

Anders var en hurtiger dräng, stark som fyra, flitig som en myra, Anna ortens vännaste mö, och så vidare.

77

78

ACC. N:oR M. 1595

Karl Svänsson, lägenhetsägare, Oskarshäll,

i närheten af Kneippbadens jernvägsstation, således i Norrköpingstrakten, född i Norrköping 1863, berättade.

Ryssen här bränt Norrköping, och de afklädde en flickanaken, som fick dansa för dem.

Då Ryssen sän tågade åt Borgskyrka till (Borgs kyrka är nu, ej då) så mötte han en gumma, som Ryssen frågade hur långt det var till Linköping, ja det är inte så förskräckligt långt, sa gumman som het Brita, men det är en stor här där, Då blef ryssen rädd och vände om.

(Detta om Brita som vände Ryssen).

Ute vid Klingsberg, var i Svänssons Ungdom, förlustelsoplats för Norrköpingsborna. (Klingberg en gård strax söder om Norrköping.)

Borgmästaren het då Granander, kallades af folket Greta, och ägde en trädgård vid söder tull. Barnen i trakten brukade smyga sig in öfver planket, som var omkring trädgården, där ej hus fanns, Och stjäla äpplen, Borgmästerens dräng lyckades få tag i ett och annat barn, som då af borgmästaren fick stryk.

Smädlige visor var folket, eller egentligen kvicks vismakare, hagade att dikta, som t.ex. en tysk sprätt, som bosatt i Norrköping, hade ett kärleksförhållande mäd en spinhusfänge (och en berömed visa diktedes och fanns i tryk, om två brukspatro-

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

79

80

ACC. N.R. M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ner som skänkte stora summor till staden, den ene af dem bekostade
därvid Wattenledning, som den då var, 1870 talet.)

Svänsson anförde ur minnet något af denna visa,
som börjat något så här,

I Norrköping hör ett par brukspatroner, säkert
kända af en och var, Den första är herr Lesen, Fraselle numro 2,
förstår ni chesen, som jeg syftar på,

sedan förekom beröm öfver att nu genom vattenled-
ningens tilkomst så blef tillgång till toddyvattnet.

Fabriksarbeteet var i Svänssons ungdom, 1870 talet,
mycket mer ansträngande än nu, Svänsson var då prästare, en tid
på Bergsbron fabrik,

Det var ej så fullkomliga maskiner, som nu, och
dertill ofta skift - öfvertidsarbete, så arbetstiden blef oskäligt
lång, till 8 s 9 på kvällen, Öfvertidsersättningen då, för Svänsson,
var 15 öre i timmen.

Anmärkning han Lesen ägde sockerbruket
och donnerade till Wattenledningen, Treselle donnerade den så kal-
lade Tresseliefonden.

Svänssons hustru, Hanne, född 1864, i Kuddby, Öster- 82
götland Wikbolandet, men föräldrarna var egentligen från Norra de-
len af Kalmar län, och då, fru Svänsson, , var 6 år, flytte-

80

81

82

de de från Kuddby till Norrköping, berättade efter sin Mor,
Långfredagen skulle men icke äta mjölkmat, och icke sy, ty då stack
man med nålen Jesus, och orsakade honom smärta.

Det brukade vara 4 faddrar på ett barn, 2 äldre och
2 yngre, Den som bar barnen, en kvinna kunde dock äfven vara fadder,
Då fru Svänsson var ung, så blef hon bjuden till fadder, Det var i
Norrköping, som då föräldrarnas bodde i, och Modern skulle också gå
till samma ställe = der bernet var, som dottern, Det regnade starkt
Och modern sade till sin dotter, nuvarande fru Svänsson, att sticka 83
en stoppnål i keppan, Jag jorde det, sade fru Svänsson, och då vi
gick öfver en ränsten, vari vattnet rann, sa Mor åt mig att kasta
nålen i vattnet. Jag jorde så, och Mor förklarade att det skulle va-
ra lyckosamt för barnet, att kasta stål, i det första rinnande vat-
ten man gick öfver.

Innan en barnaföderska var tagen i kyrka, så skulle
hon knappast gå ut ens.

I Småland, berättade fru Svänssons Mor, för sin dot-
ter, så om en flicka blef hafvande, så fick hon sitte i en särskild
bänk i kyrkan. Och öfverallt var vanligt, att vid ogefta kvinnors
kyrktegning en särskild bön lästes.

(Anmärkning denna kallas Horbönen) av en grofkor-
nig allmogekvinna.

Svänsson berättade om Lasse i Skäld och en annan 84

ACC. N:R M. 1595

stark karl som het Cejsar (Lasse i Sköld, se Saga Sägen i Bråbygden)

Dessa båda gubbar stälde sig en gång rygg mot rygg, och stod en hel hop slagskämpar, som ville klå dem.

Likesså berättade Svänsson, att det diktades en visa, om när prosten, riksdagsmannen Ekeberg i Ö Eneby, sedes ha ramlat i Lillån. (Lillån en försvinnande räst af en arm utsaf Motsa Ström) Denna visa om Ekeberg var smädlig.

Att tomter hjälpte Swartzerna att syfta snuset, och dessa Swartzerna hittat Wikingens Knäppes skatter, då de byggde sina fabriker och hus att va i, där Kneippingsborg legat, se Saga Sägen i Bråbygden af A Nordén, der af mig antecknade af Svänsson berättade sägner anföres.

G A Johansson

Ger Gud barn, ger han också bröd, ett ordspråk eller uttryck, som förr ibland kunde höras, uttalas af allmogen. Min kusin Edward Johansson, Wårgatan 12, Marielundskvarteret, Norrköping 1873, född och uppfödd i Törnekulla socken, var som barn på besök hos en sin (och min) Fatser, bondhustru i Bankekinds f.d. Svinstad socken, Östergötland. Det var trättondagsmorgonen, och det kom tre män och sjöng. De skulle föreställa de vise mannen, sade folket vid Bemmelslen, men Edvard Johansson kan ej påminna sig om de bar trättonstjärne eller ej och om de voro ut-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

84

85

Dubblett

ACC. N.R. M. 1595

klädda, eller ej.

Samme Edvard Johansson, min kusin (och jag umgås i hans familj) som är född 1872, var som barn, en gång hos en granne, som hade liksom Edvards Mor en stuga i närheten af Törnvalla prästgård (således ej så långt från Östbanan) Denne granne hade nyss blefvet enkling, och Edvards far min Farbror, hade också nyligen dött. Då nu Edvard var inne hos grannen på kvällen, så tyckte hon sig höra något osynligt komma in i spiseln, troligen genom skorstenen, och gav en stark dunst.

Pojken Edvard blef förskräckt, och sprang han, Men då han dagen derpå, omnämnde det för sin granne, sade han, Ja då ä sentingen din Far eller Min hustru, som velle komma hem ett tag.

Omnämnt här jeg, att Edvard sett, liksom troligen också Oxarna, en liten gubbe, på ett gärde i Törnevalla där troddes finnas.

Det är silt, vad Edvard Johansson sett eller hört af spökerier, silt i hans Ung, och berndom.

Edvard Johansson, som är fabriksarbetare, är nu en jämförelsevis beläst man, och han och hans döttrar ha Musikallisk begåfning, och är fullt moderna, nutidsmenniskor. Hustrun utmärkt husmoder.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

85

86

87

Paskeniller, att i allmogens mun, lika mäd spökerier, och dylikt.

Nota bene, detta uttryck användes förr af allmogesnobbar, utan att förstå betydelsen. Så t.ex. använde slussväktaresonen Knifving d yngre, Hulta sluss Göta kanal, ofta detta uttryck, troligen utan att veta betydelsen. Knifvingska familjen umgicks mäd mina Morföräldrar, och deras barn.

Kringfarande tättare har alltid varit en plåga, Min Mormor, omtalade, att om man gaf den ona tattarkäringen, så kom den andre, och också ville ha, Ni ha ju fått, sa Mormor, Ja den där, sa tatterskan, men inte ja som här 8 barn.

Äfven flickor kunde få stå på logen och tryska otta, Min Mormor omtalade, att hon fick som tjänstflicka vara mäd drängarna och tryska. Mormor föddes 1808 i Gryt och som flicka tjänade hon i Hemmarkinds härad Ö Östergötlands.

Flickorna kunde äfven få stå i gödsel. Det påstäs, att en ännu lefvande rik enkefru, dotter från Wrinmerid St Johannes nära Norrköping, som flicka fick stå i gödselhögen, och lassa gödsel, Om sanning eller ej, Men hennes Far, bonden, fick ibland af folket ute i byggderna heta Gullkalven.

Mäthållningen var på en del ställen rätt dålig, på den tiden, bra på andre, I byggderna söder om Slätbaken sjönge

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

för 100 år sen en vissa, vari förekom uttryck, som att vi fick äta fläsk af en färgalt, som göddes af en häst, som utsaf hunger dött, o.s.v.

Storklocks kallades af obekant anledning, en torpare-hustru, som bodde på Trinmerid ägor, på 1880 talet, Baggen kallades en torpare, på samma gårds ägor och samma tid, han påstods ha stulit en bagge, het eljest Erikson,

Under nedtecknarens af detta, G A Johansson, beväringstjänstgöring första året 1893, så kallade vi en beväringssman för korpral Snejder, ej egentligen i smädligt syfte, utan för nöjes skull, så att säga, Från denna militärtjänstgöring, kunde man mycket att säga, andra året under regementsmötet, mins jag att en knekt sa, företa kvällen då vi lade oss. Dä här, dä ä inte som ligga hemma hos Mor.

Efter manövern och slaget på Mälmslätt, så sa en knekt, ja blefva dä krig, Inte komme en hem mä lifvet. Sista dagen, af Manövern, efter paraden, var vi missnöjda, Officerarna stort kalas, Vi hade ätit upp vår mat, och hade ings pengar. Jag mins väl hur erga vi beväringar, var, denna kväll. Officerarna på de båda Östergötregementens bjöd sine Smålandska kolleger på kalas, ty hela fördelningen deltog i manövern, Det gjorde de på egen bekostnad och var riktigt, Men Wi. hade ätit upp vår manöverranson, som också delvis var rutten (konserverna) och saknade också de

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

88

89

90

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

90 —

91

flesta pengar, ty dagen derpå utryckningsdagen fick vi aflöning.

Således svalt vi, ock seendet, hur Officerarna åt och söp, väckte oerhörd harm, och vi såde fula ord, trots att en del Officerare eljest voro populära.

En omtänksam ledning hade naturligtvis gifvet oss en 2 kronor i förskott att rosa oss på, då på kvällen, Och då hade Officerarna och krigslifvet, blefvet för oss det bästa och roligaste. Men det blef det ej nu.

August Rolin, jordbruksarbetare, gårdsägare, i Fredriksdal, Norrköping, född 1860, i jordbruk under Halleby, i Skärkinds socken, Östergötland, berättade,

Om en person tager en groda, ifrån en orm, som har fångat henne, = tager dem isär, Denne person, här lycks mäd sig, att hjälpa kvinnor, bli förlösta, då de föda barn.

Dymel Onsdagen så jordes snstalter mot Påskkäringarna, och Påskaftonen, så skulle spjellet stängas innan Solen gick ned, Påskdagen dansade Solen, då den gick upp.

Långfredagen skulle icke mjölkmat ätas, ty den skulle då svettas ut och bli bölder och utsleg. Ej skulle man sy, eller sticka mädnål Långfrdagen, ty det ökade Jesu lidande.

Julmaten stod på bordet hela hälgen, Julnatten firade döda Julotta, mitt i natten.

Andagen gick ungdomen allmänt och sjöng, Andags Otta.

Steffan är en ställedräng, vettnar sine fålar fem,
Det bjöds på trakttering på ställena, och Ungdomen där, földe
ibland, såsom Rolin sjelf som ung, med.

Trättondagen gick man med trättonstjerna, ett hjul
af papp, liksom hjulet på en långrock, uttryckte sig Rolin, ljus
innom detta hjul, och då man vred på det så lynte det. (Bör så
förstås det genom denna vridning, ljuset, då papphjulet så att
säga ekrar, va frånvridna det genomskinliga pepparet, lynte.
enlig andres uppgifter, hans trättonstjerna på en stång)
Sjöngs, jordes det äfven trettondagamorgonen, då man gick med
stjerna. Vad som sjöngs mindes ej Rolin.

Mycket folklekar, brukades, då i Rolins berndom,
synnerligen vid Julen, särskilt mindes han Wäfva vallmar, och
slå til samman, och skyttelen rätt fram.

Rå, ansågs det fäns.

Det påstods att vid Rolins berndomshem
förs troll i ett berg, En gång mitt på dagen i närheten af detta
berg, skulle Rolin gå öfver gärdesgården, och på en lång stund,
så kände han ej igen sig, fast det var hans eget berndomshem,
han såg.

Wid sammenringningen till gudstjenst så lyftes på
hattens, (fruntimmernas neg, Och då kungliga kungörelser upplästes

ACC. N:oR M. 1595

reste sig karlarna.

På små ställen tryckades ännu med slaga, 1860 talet

Rolin tjente som dräng, hos en arbetssnål bonde i Husby, Syrestads socken, Norrköpingstreken, Denne bonde hett på att om Söndagsmorgnarna, skulle man lägga gärdesgårdar, rykta den vellsläp = boskapen, och dylikt, Till sist sa Rolin ifrån, och gick åt kyrkan istället, Men vid afflyttningen så innehöll bonden den mark Ull, som ingick i Rolins löneförmåner,

Nutiden och äldre tider är skilda som natt och dag, sa Rolin, ett yttrande som är vanligt att få höra vid samtal med äldre personer.

Om snåla bönder är många historier. En bonde i Sörmland, sa då klockan var 9 på kvällen, Dä ä väl kväller, Kväller ha de vatt länge, sa en af arbetarna, fast det allri vill bli mörkt.

Min Mors Löneförmåner då hon tjente i socken, 3 år, var 50 kronor och ett par kängor, alt pr år. Ofta gick hon upp kl. 4 på sommaren, och väfde. En gång bjöd hennes Mattmor henne, och rättaren, som var gift och hede stat, på teatern i Linköping, Var söndag földe min Mor, sin mattmor till kyrkan, de skutsedes dit af drängen, som hade maten hos rätteren,

På kvällerne, synnerligen söndagskvällerna, om ej

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
93 ARKIV

94

95

Dubblett

ACC. N.R. M. 1595.

det var främmande, så spelte min Mor och hennes mattmor ett parti kort, Utan penninginsats. Sedermåra biskop Charenell, var då kyrkoherde i Skärkind, och en väldig predikant, Han vigde min Far och Mor, Och hennes Mattmor jorde ett ståtligt bröllop, (Om det som icke får ofentliggöras om denna kära Mor i är förut berättat, se föregående insändningar)

Karl Johan Karlsson, född i Skärkinds socken, 1849, fadern torpare, sedan kusk i Norrköping och nu ägare af en lägenhet i Borgs socken, i närheten af Folkets park, i Norrköping.

Karlsson har förut meddelat, och berättade nu, (Se äfven Sags Sägen i Bråbyggden)

Då Karlsson var torpare i Skärkinds socken (och torpet tillhörde Norsholm) så en kväll gick han bort sig, och hörde då i skogen ett otäckt skratt, efter en stund så såg han dock ljus brinna, och han kom till ett ställe, helt nära sitt eget hem, bostad.

En annan gång, gick han i en hage, och ett besynnerligt djur, rödrändigt kom efter honom, han hant dock före djuret till en stötta, och djuret lade då huvudet på gårdesgården. Det kunde ej gärne vara något naturligt djur, och flera personer, hede djuret förföljt på samma sätt, som emot Karlsson.

Som barn, i ett gränsröse, tyckte sig Karlsson, se ett hösirts brinna (sirts är - hösteck, enligt Östergötlandsmål)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

95

96

97

det brann väl en halftimme, han ville gå dit men fadern förbjöd honom. Wid äldre är talade han mäd fadern om detta fenomen, och sa fadern, någon crätt är väl gjord mäd gränsen, och derför brann det i råset.

Julmetten skulle ligga på bordet hela helgen, och gömmas af brödet för att ge dragarna då vårbruket börjsde.

Andage Otta brukade förekomma, att sångare gick omkring i gårdsarna, och som sägen hade Karlsson hört om, att det gicks mäd trättonstjärne trättondegsmorgonen, men ej sjelf sett det,

Karlssons hushållsrka (han är enkeman) född i Klockrike socken och bott i Ljungs socken, och tjenat i socken, hade som tjänstflicka, Påskdagsmorgonen i sällskap mäd andre flickor gått för att se Solen dansa vid sin uppgång.

Som ett svagt minne, velle hon minnas att hon hört att julljusens låga, skull dansa julnatten midnattstid.

Karlsson hade som hjälpare = ej fullgod dräng, efter sen han gått och läst, 40 kronors lön, förut 30 kr., per år.

Såsom torpare under gård kände han väl till friherrinnen eller baronessen Eve Adelsvärd, gift andra gången Abelin, romantiske lefnadssaga.

Detta får ej offentliggöras!

Dubblett

ACC. N:R M. 1595.

eller med utsättande af namn och dato behandlas, Barnen lefver ännu.

Baron Seth Adelsvård på Åtvidaberg, förälskade sig i en flicka på godset, Modern till Adelsvård styrde om, att sonen fick en resa utrikes flickan gifte hon bort, mäd en arbetare och musikant,

Sonen kom hem och ville ej upgifva sin kärlek, Och om seder ordnades saken så, att musikanten reste sin väg, mot en summa pengar, Och efter vederbörlig efterlysning blef den unga frun fri, gifte sig med Baron Seth Adelsvård, ägare af Adelsnäs och Åtvidabergs kopparverk m.m.

Om denne Baron Seth, her folket åtskilligt att förtälja, och lägges ett visst sagoskimmer öfver hans tid vid Adelsnäs och Åtvidaberg, Som i äktenskepet mäd Baron enbart föddes döttrar, så vid Seth Adelsvårds död, tillföll Åtvidaberg och Adelsnäs en annan linje af ätten, och den nuvarande ägaren Teodor Adelsvård tillhör denna linje. 100

Men det som icke ingick i fidekomisset, ärfdes af maka och barn, deriblant Norsholms gård, vid Göta kanal, och Motala ström, och vid järnvägsstationen af samma namn, vid Ö stambanan,

Baronessa Eva Adelsvård gifte om sig mäd en kapten Abelin och dog i år 1925,

Jag har här fölt traditionen, som dock i stort sett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
99

är lika mäd det biografiska om denne kvinnas underliga lefnadssaga.

Hon var snäll, drack kaffe hos Karlssons hustru, då han var torpare åt henne och Abelin, och hade fått en viss legendbildning om sin person hos allmogen.

Johan Jansson, Smedstorp i Bergs socken, nära Folkets park, lägenhetsägare och jordbruksägare, född i ett närbeläget ställe, Källtorp 1845, således hela sitt lif så gott som, varit bosatt i Bergs socken, som gränsser till Norrköping. 101

Om man smorde en vagn, så skulle man gå Medsols, så att man började med det eller de hjul, som var i Öster, och gå åt Väster, jorde man ej så, så hände något spektakel, som t.ex. att hjulekrarns losnsde och shylpte.

Rå omtalades förr, och tomtegubbar med röda lufvar, såg folk,

Då Grefve Schwerin på Berg, dog, så påstod folk, de såg honom sedan rida omkring i gårdenas park, ännu i Janssonens barndom, så tryskades på många ställen med slaga, så t.ex. vid Syttarp ett halft hemmanl der Jansson tjente tryskades mäd slaga, det var och tryskare,

Iässe i Skälf kände Jansson väl till, Han var jettes- 102
sterk, och det påstods att han lyftede upp sin häst, då fodret blef dåligt, och visste hästen att höst var slut på höskullen (Se Sagz Sägen, i Bråbyggden af A Nordén).

ACC. N.R. M. 1595

En knekt, i trakten, var också stark, Denna knekt var en gång vid Brinks gästgivaregård, och det var en resande mäd egen tvåhjulig skutskärra, Resanden hade brått, häst var ej inne, och knekten erbjöd sig att dra den resande istället för häst, och springe som en häst.

Den resande ville ej i början, men till slut fick knekten lof, att försöka en bit af vägen.

Det gick bra och vid västertull så ville den resande gå ur, Men knekten sa, ja skall dra härn till gästgivaregården, så jag får full skuteslega, Och så gick det Norrköpings gator till gästgivaregården, Men Lasse i Skälf, som kände till knekten, här dock för Jansson förklarat att denna sägen är osanning.

Då Jansson var statar vid Skälf i Bergs socken, så hade statarna 80 till 100 kronor i årslön, 4 kr. i städja, spanmål 8 s 9 tunnor, deraf 5 tunnor råg, 1 stop mjölk, söt, dagligen, Och naturligt husrum ved och potatisland,

Detta var så där i slutet af 1860 och början af 1870 talet, men Fru Janssons Far, då han var statare vid Husby i Skönsberga socken hade endast en halft stop söt mjölk dagligen, men det var på 1840 eller 50 talet,

Wägskälet vid Bergs kyrka, kallas gestmärket,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

102

103

Dubbblett

ACC. N:R M. 1595

Flera personer här omtalat att vid slagtryskningen, då det sista togs i sädesgolfvet, en flaska bränvin, och ofta äfven en kaka låg där, som legts dit i smyg. Det var stagubben.

Uttrycket ta haren, här jag hört användas, en och annan gång då det sista togs af sädessaörden på ett vist fält, = de sista lietagen,

Spentröskning förekom ibland förr, tryskaren skulle ha vist mått säd, för varje tunna han tryskade, Det var att trykska spen. Om en sådan spentryskare berättade min Mor, att han hade vid stöfvelskaft, och var dag så lagade han att de blef fulla af säd, På kvällen vid hemkomsten, så tömde han sina stöflar öfver ett fat eller som allmogen säger bunke, och erhöll på så sätt rätt mycket säd, under tryskningen, bredvid sin ärliga förtjenst af säd.

Från julotten skulle man åka fort hem, Enligt Walfrid Johanssons utsago skulle i Ödeshögs socken i W Östergötland, den son först kom hem julafton, och tog supen, ha utsikt att bli först mädrårets arbeten, enligt tron där i socknen,

Denne Handlande Walfrid Johansson, i Norrköping, har ett par kunder berättat till, och synnerligen en mjölkörare, från Herstaberg i Linghem socken, Att då Emanuelsson i Linghem dog, så på färden från kyrkogården, då de hade begravt honom, så mötte de honom gående till kyrkogården, och att på Linghems ägor, en lång tid syntes en örн, som mången försökte skuta, men det lycka-

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

103

104

105

des ej för någon.

Bettan om Emanuelsson i Linghem (vid Ö stambanan
är nu) som af folket kallas Ole Mäss, och tilldrog sig i början
af 1860 talet eller slutet af 1850 talet, får ej Ofentliggöras, Se
föregående hemliga meddelanden om denne person, som sysselsatt
folkfantasin.

Såväl Karlssons i Mohagen hushållersks, se det 106
föregående, som fru Anna Danielsson i
kände till det om göken, Söder gök är döder gök, Norr gök sorger
gök, Öster gök tröster gök. Wäster gök bäster gök.

Att en godsägerinna som fru Abelin på Norsholm,
dricker kaffe i en torparstuga, har förekommit flera gånger, och
på skilda ställen i vårt land, Grevinnan Bjelke, på Sturefors i
Östergötland, både drack kaffe hos, och bjöd sig sjelf på Ost-
gänge, hos sina arrendstorfruar.

Två mina festrar, bodde på godset som arrenda-
torhusstrur, i ... socken, och kände väl till förhållandena,
Grefven sjelf bad min Farfar om bränvin, och om denne grefve är
flera historier.

Det var denna min farfar, jag anfört om, i en 107
föregående folkminnesändning, att han på gårdskontoret, sa, då ej
något understöd från godeet af inspektoren ville gifves honom,
Jag får säga som den otrogne gårdsfogden, (jorde dervid en rörel-

ACC. N:R M. 1595.

se, som ett pekande på inspektören) Grafva orkar jag ej, Tigga blyges jag. Grefven som var närvarande, började skratta, och min farfar fick understödet.

Härtill bidrog nog, att han en gång i tiden varit grefvens lekamrat, sedan blef han rättare och sista arrendator elt på Stureforsgodskomplexet.

Som min Far efter sin Far, kände till Woltsires läng-historier om 12 Karl, att han sände hem sina stöflar, till rådet, att agera konung. Och jag icke funnit denna sägen hos folket, (och kan dock fins) så är möjligt att min Farfar af Grefven sjelf hört detta omtalas, Och sedan det togs, som en verklig historisk händelse.

G A Johansson, född 1872 i W Husby socken, boend 1925 i Norrköping.

Att säga du åt ^{mer} sin underlydande var vänligt förr, Äfven de bästa härrer duade sitt folk, De å sin sida, sa titlar ofta med nådig framför, hennes nåd åt fruerne, då de ej buro Grevinne eller Friherrinnetiteln, då t.ex. de såde nådig grevin-nen.

I detta underdåighets, uttryckssätt, utslöts dock ej alltid en frispråkig upriktighet, och det hände att en under-hafvande kunde säga beksäker mot sin husbonde.

Men Oftast, var det dock att tiga och lida, en histo-ria är om en torpare som se till hustrun, I dag ha jeg tråta mä

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
107 ARKIV

108

patron och talat om hur den karl han är. Gu bevere oss, sa gumman, nu bli vi drifna från torpet. Å sa gubben, ja va väl ej galen, å sa då högt te patron, (I Sverige har alldrig funnits lifegenskap, men hotet att bli upsagda från torpet höll denna klass i tygel, det var ej så gott att få ett nytt torp)

Att den eller den, stått i halsjern, i Stockholm, för att han föreslog kungen att få ha sin egen lag, för sitt folk, eller rent af föreslog om att alla gamla af allmogeklass skulle skutas vid 60 års ålder, Det omtalas ofta af äldre personer ibland ifråga om skutandet af de gamle blir landsförvisning straffet.

Nu senest så omtalade Jansson i Smedstorp att folk inbillade sig att en grefve Schwerin å Borg, gård i Berg socken, stod i halsjern, för att han velle ha sin egen lag, för sitt folk.

En spjuver inbillade folk att kyrkoherde Johan Broman, Skärkind stod i halsjern i Stockholm, för att han föreslaget att allmogen skull förbjudas bära kläder af kläde,

En brådskande Stockholmsresa, antagligen för att delta i dåvarande hemliga utskotts öfverläggningar, under Krimkriget, gaf denne erkända spjuver anledning att före ut det bland folket, denne längtum Broman.

Enkefru Lotta Karlsson, Bergs sockens ålderdomshem, 110 hennes man varit jordbruksarbetare, och bosatt vid Eksunds gård, i många år, (Eksund vid Ö stambanan) född 1844 i Wångs socken, och

tjenade i denne socken som Ung.

Wångadräkten bärdes af en och annan då fru Karlsson var bott i socknen.

På stället der hon tjente, så jordes mycket fint i ladugården julafonden, äfven brukades = ströddes barr, kresturen gafes bröd, på julafonden, och skulle sägas för dem att det var jul,

Inomhusl så brann ljus hela julnatten, äfven på vindens, på stället der hon tjente brann ett ljus som man då och då fick titta till, så någon eldfars ej skulle upstå. Särskilda julkakor bakades att ge de fattige, som fick bröd och mat till julen, Och en hel massa bröd bakades och användes i hushållet långt fram på vintern så länge det räckte.

En kvinna på samma ställe, omtalade att om barnen lekt-mäd att göra gräfkullar, så betyddes detta dödsfall.

En manlig pensionär i samma ålderdomhem omtalade, att det kallades att ta haren, då man slog eller mejade de sista lie-tagen på ett åkerfält, Att rå brukade banka på fönstret om något var i oordning i ladugården, Och att han hört, men ej viste hur det gick till, att man julafonden, skulle kunna få veta framtida händelser,

Lotta Karlsson saade att man julen hade gedigen mat, men ej nutidens friheter i matväg (gäller allmogen)

Dubblett

ACC. N:R M. #1595

Axel Hansson, född i St Lars församling (nu inkorporerad med Linköping) 1860, fadern jordbruksre, själv en del af sitt lif bosatt i Norrköping, vistats i Finlanden tid, och i $15\frac{1}{2}$ år varit till i år 1925 kyrkvaktmästare i Bergs kyrka, granns socken, till Norrköping, lägenhetsägare i Bergs socken, i Tullbro.

I Kyrkorna troddes förr att kyrkrå bodde, och derför kallas kyrktornens öfversta del, eller rum, för jungfrukammaren, der ansågs kyrkrået bo. Hanssons far som dog 90 årig, omtalade för sin Son mycket gammalt, Men jag blef arg på far, då han kom mäd sina historier, saße Hansson, Emellertid viste han efter sin far, Att i Sluttefors kvärn (Sluttefors är vid Stångån) hans far var en gång, och der träffade han, och andra mäldkarlar, en gubbe som kunde spela Neckpolska. Innan gubben börja spela så han, att då en träkubbe, som stod där, mäd yxa i, började dansa, då skulle de rycka fiolen ifrån honom. Gubben började spela Neckpolska, och om en stund började kubben att röra sig, och liksom dansa. Då röck en behjertad dräng fiolen ifrån gubben.

Men då började ett oväsen i vattnet, som varede tre dygn, och under denna tid låg gubben sjuk, åtminstone oförmögen att gå hem, uti kyrvkammaren,

Jä her sett det, sa Hanssons Far, då sonen uttryckte sines tvifvel om att kubben kunde dansa, Hanssons Far kunde själf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

112

113

Dubblett

ACC. N.R M. 1595

spela Neckpolskan, mäd flers repriser än en spelman, hade sonen Hansson hört i Norrköping på en Föreställning spela den Necken, skulle enligt Hanssons far, ha hästfötter.

Gökspolska kunde Fadern också spela, denna efterliknar gökens galande.

Hanssons Far, kände till historier om vägfarande som synnerligen höstnätter vid färd förbi kyrkogården, sett gastar, otäcke djur, och hundar som fölt efter dem,

De döda, fira julotta kl. 12, julnatten, en gubbe som för något år sen dog i Bergs sockens ålderdomshem, var absolut säker att så var, sade Hansson, Som djelf dock alldrig sett något öfvernaturligt i kyrken, En enda jul hörde han det Jansson i kyrkan, då han på morgonen eldsåde, Det var en katt, som blifvit instängd juldagen och Hansson sen gaf mat, och tog upp som sin katt.

Historien om Pintorpa Fru, kände Hanssons far till, och omtalte Hansson, att bönderna förr i tiden, brukade borra hål i ladugårdstryckel, och hälla kvicksilfver dèri, för att skydda kreaturen för trolldom.

Då Hansson var i Finland så hörde han omtales en spåkvinna, Finska, som påstods spå tilförlitligt.

Spåkäringar som spått i kaffe, kort och ägg, har jag hört omtales, En ännu lefvande, Fru Ringqvist, Norrköping, påstås

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

114 ARKIV

115

vara tilförlitlig, besökes af fruntimmer, väljer sina ord väl, spår i kort.

En murare omtalade för mig, att han alldrig förr taget i kort, men en gång på lek, spådde en svägerske, och sa som han trodd skulle passa, Svägersken se till sista, ja tror du är allvetande, Dock omtalas, svårforklarlige, rätta spådommar.

G A Johansson.

Karl 12, som nu ges på bio som film, har mycket sysselsatt folkfantasiin, Jag har förut meddelat derom, Och meddelar nu i föld, af mig hörde Karl 12 historier fast de redan är meddelade, en och en, Karl 12 stöflar, se föregående, Karl 12 var osårbar, kunde ej skutts annat än mäd silfverknapp, tegen ur hans egna kläder, Om kvällarna brukede han ha stöfvelskaften fulla mäd kuler, som han tömde ut,

En knapp stals ur hans kläder, och mäd denna sköts han vid Fredrikshall, af en förrädare, = lönnmördare, Då underrättelsen kom till systern Ulrika Eleonora, om Karl 12 död, stod hon och tvättade sig, och skänkte budbäraren, det tvättfat af silfver, som hon begagnat, Hört af min Far,

Karl 12 kom till Påfven i Rom, som räckte honom sin toffel att kyssa, Karl 12 drog värjan, och skulle hugga af foten på Påfven, men då blef denne rädd och drog hastigt tilbaka sin fot.

116

117

Dubblett

ACC. N:R M. 1595

Strax före det stora nordiska krigets utbrott, hade Karl 12 en prästdotter till fästmö, och fick en lock af hennes hår, som han kastade i Norrström. Detta berättat af min Far,

Karl 12 sät kulorna skulle bli hans musik,

Många, fast numera mästadel glömda historier, finns om Karl 12-bussar. Alt om Karl 12, hört af grannsr, kamrater, och främst det mästa af mina Föräldrar.

Min Far, hade också hört, att Gustaf 2 Adolf också icke kunde iskutas annat än mäd silfverknapp,

28 November 1925, G A Johansson, W St Persgatan

N 5, Norrköping, född i W Husby. Östergötland

27/12 - 1872.

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

117 ARKIV

Register.

Adelswärd, släkten	99
Annandagsotta	97
Arbetsförhållanden på 1870 - 80-talet	4-10
Barnaföderskor	83
Bärndop	17, 38
Barnsbörd	36
Begravning	70
Bellmanshistorier	54- 63
Berget öppnade sig Valborgsmässanfton	68
Bergtroll - mjölkade ko i hage	50
Bloss	97
Bonden blev inte sällig om han åt	16
Bondens mössa som färit till Västängen	15
Bröd, ost o. dricks på julbordet	72
Bröllopståg och begravningsståg	41
Båtsman Woss mötte droska med eldeprutande hästar	49-50
Dalkarl som försvar sig åt den Onde	23
Dop	82,83
Dräng o. piglön	95- 96
Dräng sökte arbete vid varf	3
Drängen som inte kunde ljuge	26

ACC. N.R M. 1595

Dymelonsdag - påskkäringer	67
Död häst som lockbete för vargar	11
Dödes julotte	40, 92, 114
Dödstyde	40, 74
Ekeberg, riksdagsman, viss	84
Flickor, tröskningsarbete m.m.	88
Fredag, segla på	1
Frireligiösa företörde bylivet	11
Förlössning, förmågs att hjälpa	91
Först från julotten	105
Gästar	47, 114
Gengångare	71, 86, 101, 105
Greven o. grevinnan umgicks med folket	106
Gummen sökte tjänst till sin dotter	64
Gustaf II Adolf	117
Gå bort sig, vända kläder	20
Göken, söder gök o.s.v.	106
Görs folk av en oxen	65
Haren, ta	104, 111
Hjul, smörja	101
Husförhör	35
Huvudbonad, svtogs vid helgmålsringning	22

Dubblett
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dubblett

ACC. N:oR M. 1595

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Huvudbonden, i hand vid tal med adelsmän	21
Industri	81
Inga främmande i ledugården	18
Julen	110 - 111
Juljuset	72
Julmaten	97
Julotta, de dödas	92
Kepten ville ej försla spinnrock	25
Karl XII s historier	116- 117
Kastning av säd	75
Knekten spände sig själv för som häst	102
Kors över dörrarna	18
Kyrkegång	17
Kyrkrå	112
Likprocessioner	47
Luffare	1-2
Lyktgubbe efter döden	77
Lyse nattetid, se	20
Lysning o. bröllop	13
Löner	103
Lövstad slott, sägner	39

DubbblettACC. N.R. **M. 1595**LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ma jeldar	67
Midsommar	38, 67
Necken, gubbe spelar så huggkubben dansar	113
Necken o. skogsrå	46
Odins jakt	19, 24
Ordning på gårdar, annars hördes rop	51
Ords betydelse och uttal	30- 33
Ordspråk	74
Ordstäv	64
Otur, gå över rinnande vatten	67
Pintorpafrun	115
Prästhistorier	29- 30
Påhäng, se igenom huvudlegget	45
Påskseder	18
Ramsor	78
Redskap	69
Ryssar tåga till Norrköping	79
Rån	43, 69
Självspillingar	69
Sjörå	49
Skogerå	46, 49

Dubbblett

ACC. N.R M. 1595

Solen dnesede på påskdagsmorgonen	68, 98
Spåkäring	115
Spökeri	48
Statlöner	103
Stockholmshistorier	3
Straff (greven på Borg stöd i halsjärn)	109
Stål, modern o. barnet på sig m.m.	17, 73
Stöld	89
Svämma hästarna midsommarafhton	10
Ta haren	104, 111
Tettare	87
Titlar	108
Tomtar	69, 101
Torpars som icke tecknade	27
Trettondagsstjärna o. visa	92
Tre vise män	85
Troll	93
Trollen skrämdes av åska och elektricitet	52- 53
Tröskes på logen i gryningen	75
Tydor	71
Underjordisk gång	44
Vaka vid kolvning	51
Viismakare	80
Västgöthistorier	37
Öknemn	89- 91

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV